

УДК [159.98:791.52]:378.4.091.33-028.22.016:159.9

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-7\(25\)-652-666](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-7(25)-652-666)

Вінтюк Юрій Володимирович кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри Практичної психології та педагогіки, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, вул. Клепарівська 35, м. Львів, 79000, тел.: (063) 302-00-75, <https://orcid.org/0000-0001-6263-4744>

ФІЛЬМОТЕРАПІЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ-ПСИХОЛОГІВ (на прикладі кінофільму «Вогнетривкий»)

Анотація. У статті висвітлені питання, що стосуються демонстрації можливостей і особливостей проведення фільмотерапії з навчальною метою, при підготовці магістрів-психологів, на конкретному прикладі. Здійснений огляд публікацій за обраною темою; з'ясовано підхід до застосування фільмотерапії в роботі психолога, зокрема, в навчальних цілях. У ході проведеного пошуку виявлені закономірності її проведення, різного призначення. Проведений огляд публікацій на обрану тему засвідчив доцільність застосування відповідного підходу, який би дозволив встановити, як саме доцільно використовувати наявні теоретичні положення та застосувати практичні способи використання фільмотерапії в навчальному процесі, з використанням художніх фільмів відповідної тематики зокрема. Здійснено пристосування виявлених можливостей реалізації фільмотерапії в навчальній роботі з магістрами-психологами. Зазначено, що під час проведення практичних занять із «Сімейного консультування» для майбутніх фахових психологів доцільно залучати їх до здійснення аналізу різноманітних ситуацій, з тим, щоб навчити вирішувати реальні повсякденні труднощі, з якими вони зустрінуться при вирішенні певних сімейних проблем. Використано розроблений і апробований раніше підхід до проведення психологічного аналізу, з навчальною метою, при викладанні навчального курсу «Сімейне консультування», на конкретному прикладі. Для цього здійснено психологічний аналіз художнього фільму «Вогнетривкий», який відповідає вимогам навчального процесу при підготовці магістрів-психологів. Відзначено, що впровадження сучасних перспективним форм навчальної роботи є необхідним для розвитку їхньої професійної компетентності, формування фахової конкурентоспроможності, а також успішної подальшої діяльності за обраним фахом.

Зроблені узагальнення з проведеної роботи і передбачені подальші дослідження у даному напрямку.

Ключові слова: сімейне консультування, підготовка фахових психологів, фільмотерапія у навчальному процесі, психологічний аналіз ситуацій, формування професійної компетентності.

Yuryi Volodymyrovych Vintyuk Candidate of Psychological Sciences (Ph. D.), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Practical Psychology and Pedagogy, Lviv State University of Life Safety, St. Kleparivska 35, 79000, tel.: (063) 302-00-75, <https://orcid.org/0000-0001-6263-4744>

FILM THERAPY IN THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE TRAINING OF PSYCHOLOGIST TRADERS (on the example of the movie "Refractory")

Abstract. The article highlights the issues related to the demonstration of the possibilities and features of conducting film therapy for educational purposes, in the preparation of master psychologists, using a specific example. A review of publications on the selected topic was carried out; the approach to the use of film therapy in the work of a psychologist, in particular, for educational purposes, is clarified. In the course of the conducted search, regularities of its conduct, for various purposes, were revealed. The review of publications on the selected topic proved the feasibility of applying the appropriate approach, which would make it possible to establish how exactly it is appropriate to use the existing theoretical provisions and apply practical methods of using film therapy in the educational process, with the use of feature films of the relevant topic in particular. Adaptation of the identified opportunities for the implementation of film therapy in educational work with master psychologists was carried out. It is noted that during practical classes on "Family counseling" for future professional psychologists, it is advisable to involve them in the analysis of various situations in order to teach them how to solve real everyday difficulties that they encounter when solving certain family problems. The previously developed and tested approach to conducting psychological analysis was used for educational purposes when teaching the "Family Counseling" training course, using a specific example. For this, a psychological analysis of the feature film "Fireproof" was carried out, which meets the requirements of the educational process in the preparation of master's degrees in psychology. It was noted that the introduction of modern promising forms of educational work is necessary for the development of their

professional competence, the formation of professional competitiveness, as well as successful further activities in the chosen profession. Generalizations are made from the work carried out and further research in this direction is foreseen.

Keywords: family counseling, training of professional psychologists, film therapy in the educational process, psychological analysis of situations, formation of professional competence.

Постановка проблеми. Вирішення завдань підготовки фахових психологів за наявних умов вимагає застосування нових сучасних методів її проведення, придатних для використання у подальшому в реальних ситуаціях. До таких необхідно віднести і фільмотерапію – різновид арт-терапії, який останнім часом набуває дедалі більшого визнання та поширення; оскільки вона є сучасним методом психотерапії, придатним для вирішення широкого кола завдань психотерапевтичної практики. У даному викладі буде розглянуто специфіку використання фільмотерапії при підготовці фахових психологів, які навчаються у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності. Передусім тому, що вони проходять підготовку для їхньої подальшої професійної діяльності в підрозділах ДСНС України, відповідно, повинні бути готовими до реабілітації осіб, які діють в екстремальних умовах. Необхідність з'ясування можливості й особливостей здійснення даного різновиду терапії зумовлює актуальність даного дослідження.

Мета статті - розглянути можливості та деякі особливості застосування фільмотерапії у підготовці фахових психологів, з огляду на вимоги їхньої майбутньої професійної діяльності, на конкретному прикладі.

Завдання статті:

- здійснити огляд наукових публікацій за обраною темою; знайти відомі підходи до проведення фільмотерапії та способи їх реалізації;
- розглянути особливості проведення фільмотерапії, з позицій різних підходів; виробити оптимальний підхід до демонстрації її можливостей у навчальному процесі;
- здійснити демонстрацію особливостей проведення та можливостей фільмотерапії на основі виробленого підходу, на конкретному прикладі;
- зробити висновки з виконаної роботи і визначити перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публікацій, в яких висвітлюються різні аспекти проведення фільмотерапії, виявлено не

багато [1 - 14]. Причому слід відзначити, що автори часто не відокремлюють фільмотренінг від фільмотерапії, тому низка фільмотренінгів мають суто психотерапевтичне спрямування. Цілком слушною є думка про те, що кожен фільмотренінг має також психотерапевтичний вплив, але розгляд даного питання не передбачено у даному дослідженні. Окремо слід відзначити публікації про психологічний аналіз, який є важливою складовою роботи з фільмом. Хоча така ситуація вносить плутанину в процес проведення огляду публікацій за обраною темою, їхнє ретельне вивчення дозволяє, у кожному випадку, з'ясувати сутність справи.

З огляду на необхідність вирішення поставлених завдань, варто відзначити публікації С. Бутманчук [1; 2], І. Власенко і В. Фокіної [3]. Важливе значення для розуміння теоретичних основ і особливостей проведення фільмотерапії має праця С. Красіна [7]. Варто назвати також публікації Г. Мироненка [8], А. Парасей-Гочер [9], Ю. Чаплінської [10; 11].

Не менш важливими і цікавими є праці Є. Черноїванової [12], Н. Шубнікової [13], а також М. Яновського [14]. Варті уваги також праці груп авторів [4 – 6], та деякі інші; виявлена у них інформація використана при організації та проведенні запланованого дослідження.

Виходячи з того, що у доступній літературі на дану тему виявлено важливі відомості про різні аспекти застосування фільмотерапії, в освітніх цілях зокрема; всеж варто відзначити, що інформації про те, як необхідно застосовувати її у навчальному процесі при підготовці фахових психологів, практично не виявлено. Оскільки знайдені відомості не містять достатньо даних про предмет розгляду, це зумовлює необхідність розробки відповідного підходу, який би дозволив показати, як можна використовувати виявлені знання, і реалізувати практичні способи проведення фільмотерапії в навчальному процесі, при використанні для цього художніх фільмів, відібраних як навчальний матеріал за певною обраною темою. Ця обставина вимагає вдатися до проведення подальшого самостійного дослідження у даному напрямку.

Виклад основного матеріалу. Різні види психотерапії набули у вітчизняній практиці значного розповсюдження, і довели свою ефективність. Через це вони отримали значне поширення також у навчальному процесі, передусім для забезпечення підготовки фахових психологів, зокрема тих, що забезпечують діяльність підрозділів ДСНС України. Так, курсанти і студенти, що навчаються у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності за спеціальністю «Психологія», вивчають дисципліни, які передбачають ознайомлення з сучасними психотерапевтичними підходами, а також освоєння відпо-

відних психотерапевтичних технік. З огляду на це належне місце у цьому переліку повинна зайняти також фільмотерапія, як доступний в опануванні й ефективний метод психотерапевтичного впливу. Відповідно до цього далі будуть розглянуті можливості, які надає фільмотерапія, та деякі особливості її підготовки і проведення. Детальніше як теоретичні основи, так і особливості проведення фільмотерапії, висвітлені в опублікованих матеріалах на дану тематику (див., напр.: [7]).

Згідно з визначенням, сформульованим С. Красіним: *фільмотерапія – це напрям психотерапії, до складу якого належить система методів, заснованих на роботі з реакціями людини, отриманими під час і після перегляду фільму та спрямованими на духовне і психічне зцілення* [7, с. 24].

Передусім необхідно відзначити, що у повсякденній психотерапевтичній практиці фільмотерапія проводиться для певного контингенту клієнтів, за відповідним запитом на проведення конкретної форми терапевтичного впливу, фаховими психологами певної спеціалізації та рівня підготовки. Однак у даному випадку йдеться не про здійснення терапії для осіб, які її потребують, а лише про демонстрацію можливостей та особливостей застосування фільмотерапії, для фахових психологів, із навчальною метою. Це необхідно для належного забезпечення їхньої подальшої професійної діяльності, зокрема, при роботі з особами, які працюють в екстремальних умовах, особливо за наявності військового стану в країні. Тому в подальшому викладі наведено відомості про особливості підготовки і проведення відповідного заняття для магістрів-психологів. Передусім йдеться про апробацію такого навчального заняття, а також набуття необхідного досвіду в освоєнні фільмотерапії.

Робота розпочинається з пошуку необхідного відеоматеріалу, який відповідає поставленій меті терапевтичного впливу, а також запитам і особливостям тих, для кого він призначений. Слід також відзначити, що проведення фільмотерапії потребує від викладача певного досвіду, як і відповідної підготовки до застосуванням відеофрагментів, короткометражних або повнометражних фільмів для здійснення необхідних психотерапевтичних впливів. Відповідно до цього, належною підготовкою є набуття досвіду з проведення фільмотренінгів, різного спрямування та призначення.

Проведене дослідження полягало у виробленні оптимального підходу до демонстрації особливостей проведення і можливостей фільмотерапії, фаховим психологам. Наведений приклад навчальної роботи реалізований під час викладання курсу «Сімейне консультування», магістрам-психологам, які навчаються у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності, на 2-му курсі магістратури. Як стимульний

матеріал для проведення фільмотерапії, який підходить за тематикою і повинен зацікавити слухачів, був запропонований художній фільм-драма режисера Алекса Кендріка «Вогнетривкий» (2008); перегляд і опрацювання якого передбачено здійснити під час аудиторних занять.

Щоб активізувати слухачів і мотивувати їх до роботи над запропонованим фільмом, було роз'яснено необхідність і важливість освоєння та перспективи подальшого застосування фільмотерапії, зокрема, для вивчення можливості її застосування в майбутньому, при роботі за обраною професією. Крім цього, раніше, на попередніх заняттях їм було показано можливості здійснення подібних видів навчальної роботи, при опрацюванні відеофрагментів різного змісту, котрі містили різні ситуації реального життя, і використовувалися в якості стимульного матеріалу для роботи під час занять.

Далі слідує основна частина, під час якої здійснюється перегляд запропонованого фільму; в процесі перегляду ті, хто навчаються, повинні виконати передбачені завдання. Зокрема, перед глядачами були поставлені питання, що допомагають зрозуміти сутність подій, що відбуваються у фільмі, а також психологічні особливості діючих персонажів і мотиви їхніх вчинків. Обговорення фільму починається зі з'ясування наявної ситуації та супутніх обставин, що призвели до подальшого розвитку зображених подій. Вступ до обговорення починає викладач, який керує процесом аналізу й обговорення, спрямовуючи процес роботи над фільмом у потрібному напрямку, орієнтованому на плідну роботу й отримання необхідного результату.

Події фільму відбуваються у США, в місті Олбані, штат Джорджія, у наш час; тут проживають головні персонажі фільму, які працюють в установах міста. У центрі сюжету фільму перебуває подружжя Калеба і Кетрін Холтів, довкола яких розвиваються основні події даної історії. На перший погляд, це звичайна американська сім'я, яка живе в достатку і має все, що необхідно для гідного і повноцінного життя, от тільки стосунки між ними чомусь почали розлагоджуватися. Колись вони мріяли про спільне життя, але поступово обоє стали невдоволені ним... Це суто психологічна проблема, з якою повсякчас стикаються у своїй діяльності психологи, які займаються сімейним консультуванням. Вступ до роботи на занятті містить інтригу, яку належить вирішити – це виклик для майбутніх сімейних консультантів, що спонукає їх включитися в роботу. Тут доцільно запропонувати присутнім сформулювати головну проблему твору, а далі розпочати роботу над її вирішенням, чим і займаються психологи, котрі здійснюють сімейне консультування.

Головна проблема твору. Проблема, що перебуває в центрі розгляду у фільмі – це конфлікт повсякденності та головних життєвих цінностей, втрата яких у рутині подій призводить до знецінення життя та перетворення його на безпросвітні й безрадісні будні, повні непорозумінь і сварок. Колись Калєб і Кетрін були палко закохані, не уявляли своє життя один без одного, проте через сім років перебування у шлюбі все змінилося. Тепер у них є все, про що вони раніше лише мріяли: власний будинок, дві автівки, бажана робота й достаток. Але, разом з цим спільне життя втратило для них свою чаруючу привабливість, вони більше не мають до чого прагнути, що призвело до згасання колишніх палких почуттів і втрати інтересу як одне до одного, так і до життя загалом. Ця проблема розкривається, головним чином, через конфлікт головного персонажа пожежника Калєба Холта з його дружиною Кетрін. Крім цього, з подібною проблемою стикаються й інші персонажі фільму: батьки Калєба Джон і Шеріл Холти, а також його приятель Майкл і його дружина Тіна Сіммонси. Непорозуміння між ними – що перебувають на різних етапах цього процесу – не лише мають наслідком погіршення стосунків, але й призводять до сумнівів у правильності вибору, як і доцільності їхнього шлюбу взагалі.

Далі слідує обговорення питання, як розуміють найважливіші життєві цінності та шляхи їх досягнення головні діючі персонажі фільму. Для цього відбувається представлення головних персонажів, довкола яких розгортається сюжет фільму, а також створення їхніх психологічних портретів, що здійснюється спільними силами.

Калєб Холт – капітан пожежної служби, який перебуває на доброму рахунку на роботі, він важко працює, оскільки виплачує кредит за будинок, а також за два автомобілі. Крім цього, Калєб відкладає частину зароблених грошей на моторний човен. Він розуміє, що стосунки з дружиною вже зовсім не такі, як були раніше, а тому вважає, що у них з Кетрін все скінчено.

Кетрін Холт – його дружина, працює в лікарні директором зі зв'язків з громадськістю, причому часто понаднормово, щоб мати змогу допомагати своїм літнім батькам, оскільки її мати важко хвора. Вона не отримує належної уваги і підтримки від свого чоловіка, а тому не задоволена сімейним життям, а згодом взагалі хоче розірвати шлюб і піти від нього.

Дейдра Харріс – приятелька Кетрін, яка разом із іншими «доброзичливими» подругами намовляє Кетрін не вірити і ні в чому не уступати Калєбу в процесі розлучення, щоб в результаті отримати якнайбільше після поділу спільного подружнього майна.

Джон Холт – батько Калеба, який пропонує йому зачекати з розлученням, для того, щоб зробити спробу врятувати його стосунки з дружиною. Для цього він надсилає йому «Щоденник любові», суть методики полягає в тому, щоб протягом 40 днів щодня робити щось, турбуючись про свого супутника життя.

Шеріл Холт – мати Калеба, вона не відіграє важливої ролі у розвитку подій, але саме вона першою серед персонажів фільму застосувала методику для врятування стосунків у шлюбі, яку згодом батько запропонував Калебу. Дізнавшись про це, Калеб змінює своє ставлення до матері.

Майкл Сіммонс – пожежник, лейтенант пожежної служби, напарник і приятель Калеба. У нього також були сімейні негаразди, внаслідок чого його попередній шлюб розпався, тому він робить все можливе щоб підтримувати стосунки з новою дружиною. Для цього він ходить на консультації до психолога, ретельно виконує завдання, і робить все можливе щоб підтримувати сімейні стосунки, а тому часом дає поради з налагодження подружнього життя Калебу.

Тіна Сіммонс – дружина Майкла, яка також разом із чоловіком намагається оптимізувати стосунки і збудувати повноцінну сім'ю. Проте, на відміну від Кетрін, вона не протистоїть намаганням налагодити стосунки з боку чоловіка, а всіляко підтримує ці зусилля і допомагає йому.

Уейн Флорйд – пожежник, напарник Калеба, який, хоч і не має важливого впливу на розвиток подій, але він один із тих хто поряд у найважчих ситуаціях і на кого завжди можна покластися; тобто доповнює уявлення про працівників підрозділу пожежників і їхню непросту працю.

Ерік Гармон – молодий недосвідчений пожежник, який працює в пожежній частині недавно і тільки освоює ази цієї непрості професії. Часом він допускає помилки в роботі, або просто переоцінює свої можливості, за що зазнає критики від досвідчених пожежників, а часом і глузувань із їхнього боку.

Гевін Келлер – молодий лікар у лікарні, який упадає за Кетрін, і не проти зав'язати з нею стосунки. Проте він виявляється нездатним ні на справжні почуття, ні на відповідні вчинки заради них.

З'ясувавши основні проблеми, що розглядаються у фільмі, після ознайомлення з психологічними характеристиками діючих персонажів, можна розпочинати наступний етап роботи над фільмом, який покликаний задіяти можливості психотерапії, та з'ясувати здійснений вплив на глядачів.

Питання до фільму (і думки магістрів, висловлені під час обговорення):

1. *Які ваші враження від перегляду фільму «Вогнетривкий»?* Висловлені магістрами враження від перегляду фільму, виявилися практично однотайними: фільм їм переважно сподобався. Зокрема, те, що в ньому не тільки правдиво відображено стосунки між членами подружжя, але й вказано можливості їхнього налагодження. Не сподобалася учасникам заняття поведінка чи позиція окремих персонажів, їхні дії, що приводять до погіршення ситуації чи стосунків.

2. *Що ви відчували під час перегляду фільму?* Присутні на занятті відзначили, що мали різні переживання, передусім це були співпереживання і співчуття до головних персонажів. Крім цього, вони відчували й інші емоції: обурення з приводу негідних вчинків окремох осіб, страх за долю пожежників, які сміливо борються з вогнем, а також тих, кого вони рятують.

3. *Що зумовлює терапевтичний вплив фільму?* На думку магістрантів, це процес порятунку подружніх стосунків Калеба і Кетрін, які перебувають у центрі розгляду в фільмі. З одного боку, методика дуже проста, та придатна до застосування кожним бажаним, але, в той же час, вона мало кому відома, навіть у середовищі професійних психологів.

4. *Які думки викликав у вас перегляд життєвих перепитій головних персонажів?* Передусім присутні висловилися про те, що показані проблеми не належать до рідкісних чи виняткових, навпаки, вони досить часто спостерігаються й у інших подружніх пар, у тому числі і за наявних реалій. Так, магістранти повідомили, що й раніше спостерігали погіршення стосунків у шлюбних пар, як серед родичів, так і сусідів, знайомих чи приятелів.

5. *Яку проблему намагаються вирішити головні персонажі фільму, котра не пов'язана з їхньою професійною діяльністю?* На думку магістрів, це проблема їхніх стосунків, їх переосмислення, пошук і надання нового сенсу. Вони втратили те, що шукали і до чого намагалися досягнути у житті, тому їм більше немає до чого прагнути. Життя перестало бути пошуком чогось, що необхідно для наповнення сенсом і барвами життєвих буднів, відповідно, вони позбавили себе повсякденних радощів, котрі надають їм кольорів і неповторного смаку...

6. *Що характерно для сімейних стосунків Калеба Холта з дружиною Кетрін?* Ніби нескладне питання виявилось для присутніх досить непростим, і потребувало допомоги у пошуку відповіді на нього. Відсутність розвитку, пошуку чогось нового, втрата почуття того дива,

які творять двоє, коли знаходять один в одному сенс свого існування. Вони забули, для чого їм потрібен цей шлюб, яке призначення сім'ї взагалі, як і навіщо потрібно жити один для одного.

7. *Завдяки чому відбувається налагодження стосунків головних персонажів?* На думку присутніх, це відбувається завдяки переосмисленню не тільки ситуації, в яких перебувають діючі персонажі, але й життєвих цінностей взагалі, у своєму житті зокрема. Вони в певний момент перестали звертати увагу на те, що почали вважати неважливими дрібницями, але, проте, надає смаку і вартості їхньому життю.

8. *Як ви оцінюєте терапевтичний вплив фільму?* Магістранти частіше висловлювалися про терапевтичний вплив на персонажів фільму, але значно рідше про вплив подій на власну психіку. Це пояснюється, передусім, недостатнім розвитком навичок самостереження, а також небажанням розповідати про власні переживання. Тим не менше, присутні погодилися, що фільм справляє позитивний вплив, вказує не лише можливості вирішення подружніх проблем і стосунків з близькими, а й створює певний емоційний фон.

9. *Як основна ідея фільму?* Вона в тому, на думку присутніх, що сімейні стосунки не є щось таке, що є усталеним і налагодженим раз і назавжди, а потребує повсякденних і невпинних зусиль для їхнього підтримання та покращення. Це постійна праця, що потребує не лише фізичних, але й творчих духовних зусиль, повсякденне творення дива нашого буття, яке люди повинні переживати, цінувати та збагачувати у шлюбі один для одного.

10. *Чому можна навчитися в результаті засвоєння уроків фільму?* Фільм вчить задуматися над власним життям, над тим, що надає йому цінності та смаку. А ще над тим, про що не варто ніколи забувати, зокрема, при тривалому спільному житті у шлюбі. Можна також навчитися відновлювати втрачені стосунки, причому ця методика нескладана в освоєнні та застосуванні. Проте вона є настільки дієвою, що її сімейні психологи можуть пропонувати в разі потреби своїм клієнтам.

11. *Наскільки перспективний запропонований терапевтичний підхід за сучасних реалій?* На думку магістрів-психологів, цей підхід видається достатньо перспективним, щоб заслуговувати на визнання та поширення у психотерапевтичній практиці. Зцілення нездорових подружніх стосунків у шлюбі – ось у чому полягає сутність запропонованої у фільмі сімейної психотерапії. Причому вона може застосовуватися як самотіно, так і у вигляді фільмотерапії чи фільмотренінгу; в будь-якому випадку здійснений аналіз ситуації та наявних сімейних стосунків дозволить знайти вихід з ситуації, що склалася.

Після висвітлення розглянутих питань можна приступати до вирішення інших завдань психологічного аналізу, а саме з'ясування особливостей спілкування та побудови стосунків головних персонажів, які перебувають у центрі уваги в даному фільмі. Відповідно до цього починаються виступи глядачів, які висловлюють свої думки щодо впливу на них побаченого, зокрема, власні міркування про вирішення різних терапевтичних завдань. При цьому магістранти максимально використовують одержані раніше знання з різних предметів, пропонують нові можливі рішення тощо. Під час і після виступів відбувається також їхнє обговорення, в результаті якого продукується нове, спільне знання, при цьому задіюється групове мислення, направлене на засвоєння матеріалу навчального заняття. Необхідно також вислухати думки присутніх із приводу впливу на них як побаченого під час перегляду, так і почутого під час обговорення, а також можливості освоєння та використання фільмотерапії у їхній майбутній діяльності за обраних фахом.

Зміна стосунків головних персонажів у процесі поглиблення кризи. Криза подружніх стосунків між Калемом і Кетрін спочатку поглиблюється, призводячи до запуску механізму розлучення, Проте згодом зусилля Калеба з налагодження стосунків і порятунку шлюбу приводять до їхнього покращення, а згодом і їхнього повного повнення.

Головний конфлікт фільму постає як повсякденне протистояння між діючими установками і вічними цінностями людського життя, які постійно стикаються одні з одними за повсякденних реалій. Це протиріччя між життям-рутиною, тобто простим існуванням і життям-дивом, буденністю та святом, що потребує участі та зусиль від кожного. Проте тільки таке життя має свою дійсну вартість, і заслуговує того, щоб його прожити.

Чого можна навчитися при перегляді фільму? Як відзначалося, даний фільм було обрано як навчальний матеріал при вивченні психологами-магістрами навчального курсу «Сімейне консультування». Тому, відповідно, у ньому доцільно розглянути приклад успішного налагодження та відновлення приятних і довірливих стосунків між членами подружжя. Саме довкола виявлення та розгляду таких особливостей і зосередилася робота під час аналізу фільму. Відповідно, виникли й інші супутні питання, які теж заслуговують уваги, наприклад: *Чому виникає зображена у фільмі ситуація, у багатьох подружніх пар? Чому подружжя не можуть впоратися з подібними труднощами самотійно? Що необхідно для того, щоб уникнути появи подібних ситуацій у шлюбі?* Однак обмежений час заняття не дозволив висвітлити відповіді на них належним чином що, проте, може бути зроблено згодом.

Завершальний етап роботи передбачає формулювання підсумків, а також здійснення узагальнень, тобто висновків, до яких прийшли під час заняття в результаті спільної діяльності; саме здобуте таким чином знання є головним результатом освоєння фільмотерапії, як і розгляд можливостей її перспективності й ефективності в роботі. При цьому основні завдання магістранти повинні вирішити самостійно, а викладач у даному випадку лише виступає модератором, який спрямовує роботу в бажаному напрямку, веде групу до досягнення мети заняття, а також за потреби надає необхідну допомогу.

На завершення необхідно відзначити наступне: за оприлюдненою авторами фільму інформацією, вони відносять його до християнських. Однак вдумливий перегляд дає підстави висловити сумнів із цього приводу, оскільки фільм аж ніяк не вдається віднести до християнських, ні за спрямуванням, ні за наповненням. І показана набожність кількох персонажів не справляє враження, та ніяк не впливає на розвиток подій у фільмі. Так, несподіване «навернення» Калеба виглядає безпідставним, необґрунтованим, і вже аж ніяк не вистражданим, тобто насправді воно є надуманим, нещирим і показним – схожим лише на невдалий пропагандистський трюк. Важливо, що для налагодження подружніх стосунків як Калеб, так і його приятель Майкл звертаються не до священника, як до експерта у вирішенні подібних проблем за допомогою віри. Натомість Майкл звертається за допомогою до психолога, а Калеб несподівано отримує допомогу від батька, який також раніше пережив подружні проблеми. Однак «Щоденник любові», який пропонує Калебу батько для порятунку його подружніх стосунків, не має прямого стосунку до віри. Так, у ньому є лише одна цитата з Біблії, і одне завдання з молитвою, яке, до речі, Калеб проігнорував. Запропонована і продемонстрована у фільмі методика налагодження стосунків подружжя не має в основі нічого релігійного, вона більше схожа навіть не рекомендації сімейного психолога, а скоріше на поради з науково-популярної книжки з сімейної психології. Чому ж ні Майкл, ні батько, ні священник не порадили Калебу молитися за налагодження стосунків і порятунок шлюбу з дружиною Кетрін? Чи вони самі не вірять у те, що віра та щира молитва здатні творити дива? Очевидно, саме через те, що це заняття це ні до чого б не привело... До речі, серед рекомендацій з «Щоденника» є одна, що стосується потреби позбутися «паразитів», тобто узалежнень, які висмоктують сили людини і руйнують шлюб. Проте винним у цьому чомусь виявився домашній комп'ютер, який розбиває Калеб. Навіщо? Адже комп'ютер, крім перегляду різних непристойностей в Інтернеті, здатний виконувати багато різних

корисних функцій, а тому є незамінним помічником для багатьох наших сучасників. Щось не видно щоб віруючі масово позбувалися своїх комп'ютерів, як чогось шкідливого та непотрібного... А як же тоді сайти храмів і різних видань практично всіх можливих релігійних конфесій? Натомість такий паразит, як «марновірство», який також нерідко стає причиною руйнування сімей, у фільмі чомусь взагалі не згадується. Тому не дивно, що фільм мав чималий успіх серед глядачів: але це зовсім не свідчить про їхню набожність, а лише про те, що мільйони людей надали перевагу подивитися кінофільм замість того щоб почитати Біблію чи піти до церкви... Це неспростовно свідчить про те, що борці за поширення віри тепер змушені знімати кінофільми, оскільки їхні проповіді вже мало хто бажає слухати... Вони навіть не шкодують на це суми в мільйони доларів, і не вважають їх потраченими даремно: чи не тому що не володіють здатністю доброчесності? Бо тоді навіщо їм інші способи впливу на людей, крім тих, які використовував Христос? Проте, якщо не брати до уваги цих, причому безпідставних претензій, загалом фільм цікавий, корисний, а тому вартий перегляду. Все ж слід визнати, що він аж ніяк не християнський, а має саме суто психологічне спрямування.

Висновки.

1. Здійснений огляд публікацій дозволяє відзначити, що в працях вітчизняних науковців наявні певні напрацювання за темою дослідження; проте наявна інформація не дозволяє на належному рівні обґрунтувати і здійснити на практиці демонстрацію особливостей і можливостей фільмотерапії з навчальною метою при підготовці фахових психологів.

2. Демонстрація запропонованого підходу до використання фільмотерапії з навчальною метою під час аудиторних занять значно полегшує процес освоєння даного виду діяльності магістрами-психологами, що згодом може бути використано, зокрема, у їхній подальшій професійній діяльності за обраним фахом.

3. Застосування фільмотерапії під час навчальних занять при підготовці фахових психологів створює необхідні передумови для результативного освоєння даного напрямку психотерапії, чим сприяє розвитку професійних можливостей магістрантів і подальшому формуванню їхньої професійної компетентності.

У майбутньому заплановано вдосконалити процес освоєння фільмотерапії, як у навчальному процесі при підготовці фахових психологів, так і у повсякденній професійній діяльності.

Література:

1. Бутманчук С. В. Кінотерапія та кінотренінг або кіно замість ліків (інтерактивний метод роботи практичного психолога). URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-odin-z-interaktivnih-metodiv-roboti-psihologa-z-batkami-pedagogami-ta-pidlitkami-107181.html>
2. Бутманчук С. В. Кінотерапія як інтерактивний метод роботи практичного психолога. Збірник тренінгових занять для учнів, батьків, педагогів. URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-interaktivniy-metod-roboti-praktichnogo-psihologa-zbirnik-treningovih-zanyat-dlya-uchniv-batkiv-pedagogiv-107192.html>
3. Власенко І. А., Фокіна В. А. Кінотренінг як практика успішної комунікації особистості // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. 2019. Вип. 1. С. 101-106.
4. Кіноаналіз: як краще пізнати себе через спостереження за героями фільму. URL: <https://ucu.edu.ua/news/kinoanaliz-yak-krashhe-piznaty-sebe-cherez-sposterezhennya-za-geroyamy-filmu/>
5. Кінотренінг в організації. URL: <http://um.co.ua/2/2-5/2-53990.html>
6. Кінотерапія. Режисована фільмотерапія. URL: <https://cinematherapy.org/uk/zagalne-ponyattya-pro-kinoterapiyu-filmoterapiyu>
7. Красін С. А. Вступ до режисованої фільмотерапії. Зцілення за допомогою кіно. URL: https://cinematherapy.org/wp-content/uploads/2023/12/Красін_С_А_Вступ_до_режисованої_фільмотерапії.pdf
8. Мироненко Г. В. Кінотренінг: ресурс особистісного розвитку. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kinotrening-resurs-osobystisnogo-ro/>
9. Парасей-Гочер А. О. Кінотренінг як метод духовного зростання підлітків – вихователів інтернатних закладів // Теорія і практика сучасної психології. № 2. 2018. С. 163-167.
10. Чаплінська Ю. С. Використання різних підходів фільмоаналізу у практичній роботі психолога. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/716390/2.pdf>
11. Чаплінська Ю. С. Особливості фільмоаналізу у груповій роботі. URL: https://mediaosvita.org.ua/wp-content/uploads/2018/08/СЧapлiнська_ОСОБЛЫВОСТИ-ФИЛМАНАЛИЗУ-У-ГРУПОВИЙ-РОБОТИ.pdf
12. Черноіванова Є. В. Кінотренінг у розвитку професійної суб'єктивності студентів-психологів. URL: http://psih.pp.ua/03136_.html
13. Шубнікова Н. Кінотренінг на тему «Перезавантаження свого життя». URL: <https://kourier.in.ua/2163-knotrenng-na-temu-perezavantazhennya-svogo-zhittya.html>
14. Яновський М. І. Механізми психологічного впливу кінематографічного відеоряду на глядача: дис. ... канд. психол. наук. Харк. нац. пед ун-т ім В. Н. Каразіна. Х., 2005. 290 с.

References:

1. Butmanchuk S. V. *Kinoterapiya ta kinotrening abo kino zamist likiv (interaktyvnyj metod roboty praktychnogo spyxologa) [Film therapy and film training or film instead of drugs (interactive method of work of a practical psychologist)]*. URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-odin-z-interaktivnih-metodiv-roboti-psihologa-z-batkami-pedagogami-ta-pidlitkami-107181.html> [in Ukrainian].
2. Butmanchuk S. V. *Kinotrenig yak interaktyvnyj metod roboty praktychnogo psyxologa. Zbirnyk treningovyx zanyat dlya uchniv, batkiv, pedagogiv [Film training as an interactive method of work of a practical psychologist. Collection of training classes for students, parents, teachers]*. URL: <https://naurok.com.ua/kinotrening-yak-interaktivniy-metod-roboti-praktichnogo-psihologa-zbirnik-treningovih-zanyat-dlya-uchniv-batkiv-pedagogiv-107192.html> [in Ukrainian].

5. Vlasenko I. A., Fokina V. A. (2019). *Kinotrening yak praktyka uspishnoyi komunikaciyi osobystosti [Кінотренінг як практика успішної комунікації особистості]* // Naukovyj visnyk Chersonskogo derzhavnogo universytetu. Seriya: Psychologichni nauky. Vyp. 1. S. 101-106. [in Ukrainian].

4. *Kinoanaliz: yak krashhe piznaty sebe cherez sposterezhennya za geroyamy filmu [Film analysis: how to get to know yourself better by observing the characters of the film]*. URL: <https://ucu.edu.ua/news/kinoanaliz-yak-krashhe-piznaty-sebe-cherez-sposterezhennya-za-geroyamy-filmu/> [in Ukrainian].

5. *Kinotrenig v organizaciyi [Film training in the organization]*. URL: <http://um.co.ua/2/2-5/2-53990.html> [in Ukrainian].

10. Myronenko G. V. *Kinotrenig: resur osobystisnogo rozvytku [Film training: a resource for personal development]*. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kinotrenig-resurs-osobystisnogo-ro/> [in Ukrainian].

11. Parasyej-Gocher A. O. (2018). *Kinotrenig yak metod duxovnogo zrostannya pidlitkiv – vyhovateliv internatnyh zakladiv [Film training as a method of spiritual growth of teenagers - educators of residential institutions]* // Teoriya i praktyka suchasnoyi psykholohiyi. # 2. S. 163-167. [in Ukrainian].

12. Chernoiwanova Ye. V. *Kinotrenig u rozvytku profesijnoyi sub'yektyvnosti studentiv-psykholohiv [Film training in the development of professional subjectivity of psychology students]*. URL: http://psih.pp.ua/03136_.html [in Ukrainian].

13. Shubnikova N. *Kinotrenig na temu «Perezavantazhennya svogo zhyttya» [Film exercise on the topic "Rebooting your life"]*. URL: <https://kourier.in.ua/2163-knotrenng-na-temu-perezavantazhennya-svogo-zhittyia.html> [in Ukrainian].

14. Yanovskij M. I. (2005). *Mexanizmy psykholohichnogo vplyvu kinematografichnogo videoryadu na glyadacha [Mechanisms of the psychological impact of a cinematographic video series on the viewer]: dys. ... kand. psykol. nauk. Khark. nacz. ped un-t im V. N. Karazina. Kharkiv. 290 s. [in Ukrainian]*.